

שמעתא למיקתא

גליון קס"ח / פר' בא / ה'תשע"ד
קהילת "חיניכי הישיבות", רמות ב'

סוכר שנפל לתוכו חלב, האם מותר לתנו למשקה פרווה ולשתותו תוך ששעות מאכילת בשר

א. ביטול היתר תוך היתר. ב. ביטול חלב תוך מלח או סוכר. ג. לבטל לכתחלה היתר תוך היתר. ד. כשמוכח לטעם המאכל. ה. אין לו צורך כלל באיסור. ו. אינו מערב על מנת לאכלו עם מין השני. ז. לייחד אחד לבשר ואחד לחלב.

כידוע אחר אכילת בשר אסור לאכול גבינה עם שעות, וכבר הארכנו בפי"ד בפרטים בזה בגליונות פי"ד, פי"ז, צ', ק"ב, קי"ט וקכ"ו.

ויש לדון בדבר המצוי טובא, בהכנת שתייה חמה כגון קפה וכדו', עם סוכר שיש בו תערובת חלב (מחמת שהשתמשו בו להכנת משקאות עם חלב), האם מותר לעשות כן לכתחלה, או שמא אף שמתבטל החלב במשקה מי"מ יש לאסור משום דאין מבטלין איסור לכתחלה.

א. ביטול היתר תוך היתר

והנה החלב הנשפך על הסוכר וכדו' היה מקום לומר דבטל, דהרי כבר מבואר בשו"ת הרשב"א (סי' תתלא) ובוש"ת הר"ן (סי' נו) דלא רק איסור בגו היתר מתבטל, אלא הי"ה היתר בגו היתר מתבטל, ודלא כהאב"י העזרי (הובא ברשב"א סי' שס). וכן פסקו הש"ך (סי' רצט ס"ק א) והפ"ח (סי' צט ס"ק ב) דאיכא ביטול היתר בהיתר. וכ"כ הפמ"ג (סי' צז ש"ד ס"ק א) (אף אליבא דהרדב"ז בסמוך). וכן מבואר מדברי הפוסקים דלקמן. [ועי' מש"כ בזה בתפארת ישראל (כלאים פי"ב בעו"א אות א), בפמ"ג (תפארת לתערובת חי"ב פי"ב ד"ה וסבור הייתי, וסי' צב מי"ז ס"ק ז) וברע"א (סי' צט על סעי' ו)].

ב. ביטול חלב תוך מלח או סוכר

אלא דמוצינו דנחלקו הפוסקים האם חלב הנשפך על מלח מתבטל, דדעת הדרכי משה (סי' צה אות ח) בשם האו"ה (שער מ דין טו-יז) דחלב צלול שנפל לתוך המלח, נבלע ומתבטל אצלו. אולם דעת הלבוש (סי' צה אות ה) והנח"א (ככלל בגו אות ז) דאין החלב בטל, כי אם היה משים אל לב להשגיח היה ניכר החלב בעין במלח, וכיון שניכר לא שייך לומר שהוא בטל.

ולפי"ז הי"ה בני"ד תלוי בפולגאטא הני"ל האם החלב הנשפך בטל בסוכר או לא. אולם אף לדעת המקילים מי"מ הדבר מצוי שהחלב ניכר כי הוא מעורב עם הקפה וכדו', ואי"כ אכתי יש להסתפק האם מותר להשתמש בסוכר זה למשקה פרווה תוך ששעות מאכילת בשר, דאע"פ שעתה רוצה דאי החלב יתבטל בתוך המים אפשר דיש בזה משום "אין מבטלין איסור לכתחלה".

ג. לבטל לכתחלה היתר תוך היתר

וי"ל דשרי לבטל הסוכר הבלוע בחלב במשקה, דהנה כתב המהרי"ט (וי"ד חי"ב סי' יח ד"ה אמנם) לענין הא דאסור חז"ל ללוש עיסה בחלב, דאם נותנים חלב בעיסה פחות מכדי תנית טעם בעיסה אין ספק דבבר דאינו נאסר הפת ואין בזה משום אין מבטלין איסור לכתחלה כי כשנתערב היתר בזה היתר הוא, ולפי"ז הי"ה בני"ד דשרי דהיתר בהיתר הוא.

ואע"פ שעתה אסור לו לאכול גבינה מי"מ המאכל הוא חמצא דהיתר, תדע דגם בנידון של המהרי"ט הרי על הגבאי שלא ללוש העיסה עם חלב, וכתבו הפוסקים דחלב בעיסה כחלב בבשר עוף וכמו שהבאנו בס"ד בגליון קס"ד, ואע"פ כתיב היתר לבטל.

ובדרך זה מצאנו בשו"ת הרדב"ז (חי"ג סי' תרי - ואלף לב) שנשאל לענין סוכר שמשבלין אותו בחלב בהמא תורה אחד לחמישים, האם מותר לאוכלו עם בשר. ויישב דשרי, כי נותנים עם הסוכר כפלים מים, שאי"א לבשר אם לא יתנו בו מים, והרי נתבטל במים ובסוכר, ואי"ת וכל מבטלין איסור לכתחלה, הא ל"ק כלל, דאפילו למ"ד אין מבטלין אפילו איסורין דרבנן לכתחלה, הכא בשעה שמבטלו אינו אסור אלא האיסור הוא בשעה שאוכלו עם הבשר וזהו כבר הוא מבוטל, ע"כ. והביאו הפ"ח (סי' פז ס"ק ז), וכן פסק הפמ"ג (סי' צז ש"ד ס"ק א). ואע"פ שאין בבשר לא דעי' ברמ"א (סי' צט סעי' ו) שפסק דכזית חלב שנפל למים ונתבטל בס', ואחי"כ נפל מן המים לקדירה של בשר, מותר, אע"פ שאין בבשר ס' נגד החלב, שהרי נתבטל במים וכן כל כיוצא בזה, ע"כ. וכתב הש"ך (סי' כב) ע"פ התורת חטאת (ככלל פה דין יא) דאפ"י לכתחלה מותר ליתן המים לקדירה של בשר כיון דכבר נתבטל, ע"כ. ומשמע מדבריהם דאע"פ דחלב במים היתר בהיתר הוא מי"מ אסור לתת החלב במים ע"מ לערבם אחי"כ עם בשר, ולכאורה זה דלא כהמהרי"ט והרדב"ז שמשמע שמתירים בכל גוונא.

ד. כשמוכח לטעם המאכל

וכן מבואר בצמח צדק (סי' פ"ד ד"ה אע"פ) שנקט שאסור לערב חלב ביין לכן לשפר מראיתו משום דאין מבטלין איסור לכתחלה. ועיי"ש שלמד כן מהא דמבואר בטשו"ע סימן צ"ז דאסור לערב חלב בעיסה שהיא היתר, וכתב שאין לרחות דאמרי' התם דמיירי דליכא ששים נגד החלב שבעיסה, משום דכיון דאסור לערב חלב בפת אם יש בו בכדי תנית טעם אסור לערב לכתחלה אפילו מעט חלב אע"פ שאין בו כדי תנית טעם משום דהוה מבטל איסור לכתחלה וקיי"ל אין מבטלין איסור לכתחלה אפילו דרבנן ואפילו איסור מועט (דלא כהמהרי"ט לאוכלו עם בשר. ועי' פ"ד דברייתא כתב הפמ"ג (סי' שש) דאסור לערב חלב בעיסה ליתן בבשר וכמ"ל. וכן פסק הרמ"א (אות מו) ועי' בבית שאן (סי' ט). [אלא דלכאורה צ"ע שהרי הפמ"ג לעיל פסק כסברת הרדב"ז המתיר, ועתה פסק כהצ"צ המחמיר בזה. ואפשר דס"ל דהרדב"ז מיירי בעכ"מ].

ובעכ"מ המגבילים הסוכר בחלב וכמו שמשמע מהפ"ח והפמ"ג שפסקו בזה משום חלב עכ"מ, והא דחשש משום אין מבטלין הרדב"ז לשטותו אזיל דס"ל (עי' בחי"א סי' תקמ"ז) דאיכא משום אין מבטלין כשישאר קונה מעכו"ם שביטל איסור, ועי"ז כתב דבכה"ג שהעכו"ם עשה ביטול היתר בהיתר לית לן בה].

אלא דעי' ברמ"א (סי' תתנ ס"ק מו), שדחה דברי הצ"צ דאין איסור לתת חלב או חלב חטה ביין כדי להלבינו חלב וכוונתו לערב בו לשתותו בפסח או לשותו עם בשר, ולא הי"ה מבטל איסור כיון דאין כוונתו אלא לתקן היין, וכי"כ בני"ד סי' פ"ד גבי דבש שנפל לתוך נמלים, ע"כ. ומבואר מדבריו דבכה"ג שרי כיון שאין כוונתו לבטל [אולם המהרי"ט משמע דבכ"ה שרי כיון שאין כאן אלא ביטול היתר בהיתר]. ועי' בפ"ח (סי' תתנ ס"ק ה), ובח"א (ככלל בגו אות יא) ובמ"ב (סי' תתנ ס"ק ק) שפסקו דכדורי המי"מ אף לכתחלה. ולפי"ז יי"ל דכיון דקיי"ל כהמ"א דכל שכונתו לתקן את המאכל ליכא משום אין מבטלין, אי"כ הי"ה בני"ד דבנתינת הסוכר הבלוע בחלב ליכא משום אין מבטלין.

ה. אין לו צורך כלל באיסור

וגדולה מזו נראה דאף הצמח צדק גופא יודה בני"ד דשרי. דהנה הצמח צדק גופא בסי' נ"יא כתב להתייר יי"ש הנעשה מפירות מתולעים, ושאיין בזה משום מבטל איסור לכתחלה כיון שאין מכוונים לבטל טעם התולע אלא להוציא טעם מן הפירי, ע"כ. וכן פסק הט"ז (סי' פד ס"ק ט) [אלא שדחה דבריו מטעם חשש שיבואו לידי תקלה, עיי"ש]. ולכאורה צ"ע דסותר דברי עצמו בתשובתו לעיל שנקט דאף הי"כ שאינו מכוון אצלו, וכבר עמד בזה במנחת יעקב (ככלל סוף אות א) וכתב דצ"ל דשאני התם דאינו חפץ כלל בתולע וטעמו רק טעם הפירי, משא"כ כאן כשנותן החלב לתוך היין הוא חפץ בחלב עצמו לשתו, ולכאורה צ"ע דאין חפץ כלל בתולע וטעמו, וכן הוא בני"ד דהרי אין כוונתו לתת החלב לטעם הפירי אלא לטעם הסוכר ע"מ למתק המשקה.

ואע"פ שכתב הט"ז (סי' קלו ס"ק א) דלא אמרין הא דאין מכוון אלא הי"כ דליכא דרכא אחריתי, מי"מ מדברי המ"ב מוכח דבכה"ג דבא לבטל היתר בהיתר אפ"י שרי (דהרי התם יכול להלבין בחלב חיטה כשדעתו לאכול את היין עם בשר, ודו"ק). [ואע"פ שהנוב"י (מ"ד ת"י ס"י ו-ו) יצא לחדש שאל מהני היתר דאינו מכוון לבטל הי"כ שמערב בדיים, ואפ"י המ"א שהי"ה היינו משום דבשעה שמערב עדיין אין כאן איסור כלל, אלא אחי"כ ששייגעי הפסח או כשישתה עם בשר או יהיה אסור ואז כבר נתבטל, וגם אם היה בתחלה כוונתו לשתותו עם חלב או בפסח היה אסור, ע"כ. וכדבריו משמע מהגר"ז (סי' תתנ אות ב). אולם כבר תמה עליו הנחלת צבי (סי' פד על סעי' יג) מדבריהם הצ"צ בסיומן נ"יא הנ"ל מבואר להדיא דלא דבדרין, עיי"ש. וכן משמע מהמ"ב דאף לכתחלה שרי. וכן הי"ד אפרים (סי' קא על סעי' א) דחה דברי הנוב"י דאין כוונתו לשתותו עם בשר שרי כיון שכונתו לתקן את היין].

ו. אינו מערב על מנת לאכול עם מין השני

ועוד יי"ל דעד כאן לא החמיר הצ"צ ודעיניה אלא התם דמערב מעיקרא ע"י לערב היין עם בשר ממש, אבל נ"ד קיל טפי דהרי אינו מערב ע"מ לאכול עם גבינה אלא תוך ששעות מאכילת בשר, ובכ"ה אין באכילת הגבינה איסור "חפצא" אלא איסור על "הגברא" להתמוין ו' שעות ביניהם, ובכ"ה יי"ל דלא שייך משום אין מבטלין "איסורין" לכתחלה. וכן מוכח (דאין בזה משום איסור חפצא) מדברי הדרכ"ט (סי' פט ס"ק ה) בשם הדלת"י תשובה שנקט דהצמח צדק אע"פ ששעות מאכילת בשר רשאי לאכול גבינה דספק דרבנן לקולא הוא, ואין בזה משום דבר שיש לו מתירין דכבר כתב הגמ"ס נאמר לענין חפצא הנאסר באכילה שהנידון הוא האם לאוכלו הי"ה או לא, למחר, מטעם דכבר שכיבל לעשות עם הי"ה וגם מחר, וכגון טלטול ביצה שנולדה ביו"ט ונתערבה, לא שייך לאסור משום דבר שיש לו מתירין כיון שהטלטול של הי"ה אינו אותו טלטול של מחר וממילא לטלטול של הי"ה אין מתירין (והארכנו בס"ד בנידון זה בגליון נ"ח). מבואר מדבריו דאין זה איסור חפצא דאל"כ לא שייך להתייר ע"פ סדרת הצלחין. [ואף ל"ד יהודה (סי' פט ס"ק א) שפסק דספק זה בכלל דברי שיש לו מתירין הוא. יי"ל דלא ס"ל סדרת הצלחין, ואע"פ שהי"ד יהודה (סי' קב אורח סי' ק"ה ד"ה וי"ד) הביא דברי הצלחין היינו בצירוף עוד דמבר' ו' וכן משמע מהגאון מבושטאטש (דעת קדושים סי' פט אות ב) הביאו הכה"ח (סי' פט אות ח) דס"ל שמי שאכל בשר והתחיל לאכול גבינה בתוך ו' שעות גומר אכילתו. [אולם אם להתייר ע"פ דעת השו"ע (סי' פט סעי' ו) הסובר דאיסור דרבנן שהתערב מותר להוסיף עליו לבטלו, ואי"כ לכאורה ה"ה בני"ד כיון שכבר התערב החלב בסוכר רשאי לבטלו בששים. ואף הרמ"א (שם) החולק עליו יי"ל דהיינו באיסור אבל הכא דהוי היתרא לכי"ע שרי כמבואר בסיומן. ואי"כ בני"ד לולי טעם הני"ל להתייר אלא החלב ניכר בסוכר אסור לחוסין]. אבל מעתה איסור ניכר לכי"ע אסור לחוסין. ואי"כ בני"ד לולי טעם הני"ל להתייר אלא החלב ניכר בסוכר אסור לחוסין].

ואע"פ שכתב הרמ"א (סי' קלו ס"ק א) דלא אמרין הא דאין מכוון אלא הי"כ דליכא דרכא אחריתי, מי"מ מדברי המ"ב מוכח דבכה"ג דבא לבטל היתר בהיתר אפ"י שרי (דהרי התם יכול להלבין בחלב חיטה כשדעתו לאכול את היין עם בשר, ודו"ק). [ואע"פ שהנוב"י (מ"ד ת"י ס"י ו-ו) יצא לחדש שאל מהני היתר דאינו מכוון לבטל הי"כ שמערב בדיים, ואפ"י המ"א שהי"ה היינו משום דבשעה שמערב עדיין אין כאן איסור כלל, אלא אחי"כ ששייגעי הפסח או כשישתה עם בשר או יהיה אסור ואז כבר נתבטל, וגם אם היה בתחלה כוונתו לשתותו עם חלב או בפסח היה אסור, ע"כ. וכדבריו משמע מהגר"ז (סי' תתנ אות ב). אולם כבר תמה עליו הנחלת צבי (סי' פד על סעי' יג) מדבריהם הצ"צ בסיומן נ"יא הנ"ל מבואר להדיא דלא דבדרין, עיי"ש. וכן משמע מהמ"ב דאף לכתחלה שרי. וכן הי"ד אפרים (סי' קא על סעי' א) דחה דברי הנוב"י דאין כוונתו לשתותו עם בשר שרי כיון שכונתו לתקן את היין].

ז. אינו מערב על מנת לאכול עם מין השני

ועוד יי"ל דעד כאן לא החמיר הצ"צ ודעיניה אלא התם דמערב מעיקרא ע"י לערב היין עם בשר ממש, אבל נ"ד קיל טפי דהרי אינו מערב ע"מ לאכול עם גבינה אלא תוך ששעות מאכילת בשר, ובכ"ה אין באכילת הגבינה איסור "חפצא" אלא איסור על "הגברא" להתמוין ו' שעות ביניהם, ובכ"ה יי"ל דלא שייך משום אין מבטלין "איסורין" לכתחלה. וכן מוכח (דאין בזה משום איסור חפצא) מדברי הדרכ"ט (סי' פט ס"ק ה) בשם הדלת"י תשובה שנקט דהצמח צדק אע"פ ששעות מאכילת בשר רשאי לאכול גבינה דספק דרבנן לקולא הוא, ואין בזה משום דבר שיש לו מתירין דכבר כתב הגמ"ס נאמר לענין חפצא הנאסר באכילה שהנידון הוא האם לאוכלו הי"ה או לא, למחר, מטעם דכבר שכיבל לעשות עם הי"ה וגם מחר, וכגון טלטול ביצה שנולדה ביו"ט ונתערבה, לא שייך לאסור משום דבר שיש לו מתירין כיון שהטלטול של הי"ה אינו אותו טלטול של מחר וממילא לטלטול של הי"ה אין מתירין (והארכנו בס"ד בנידון זה בגליון נ"ח). מבואר מדבריו דאין זה איסור חפצא דאל"כ לא שייך להתייר ע"פ סדרת הצלחין. [ואף ל"ד יהודה (סי' פט ס"ק א) שפסק דספק זה בכלל דברי שיש לו מתירין הוא. יי"ל דלא ס"ל סדרת הצלחין, ואע"פ שהי"ד יהודה (סי' קב אורח סי' ק"ה ד"ה וי"ד) הביא דברי הצלחין היינו בצירוף עוד דמבר' ו' וכן משמע מהגאון מבושטאטש (דעת קדושים סי' פט אות ב) הביאו הכה"ח (סי' פט אות ח) דס"ל שמי שאכל בשר והתחיל לאכול גבינה בתוך ו' שעות גומר אכילתו. [אולם אם להתייר ע"פ דעת השו"ע (סי' פט סעי' ו) הסובר דאיסור דרבנן שהתערב מותר להוסיף עליו לבטלו, ואי"כ לכאורה ה"ה בני"ד כיון שכבר התערב החלב בסוכר רשאי לבטלו בששים. ואף הרמ"א (שם) החולק עליו יי"ל דהיינו באיסור אבל הכא דהוי היתרא לכי"ע שרי כמבואר בסיומן. ואי"כ בני"ד לולי טעם הני"ל להתייר אלא החלב ניכר בסוכר אסור לחוסין]. אבל מעתה איסור ניכר לכי"ע אסור לחוסין. ואי"כ בני"ד לולי טעם הני"ל להתייר אלא החלב ניכר בסוכר אסור לחוסין].

ואע"פ שכתב הרמ"א (סי' קלו ס"ק א) דלא אמרין הא דאין מכוון אלא הי"כ דליכא דרכא אחריתי, מי"מ מדברי המ"ב מוכח דבכה"ג דבא לבטל היתר בהיתר אפ"י שרי (דהרי התם יכול להלבין בחלב חיטה כשדעתו לאכול את היין עם בשר, ודו"ק). [ואע"פ שהנוב"י (מ"ד ת"י ס"י ו-ו) יצא לחדש שאל מהני היתר דאינו מכוון לבטל הי"כ שמערב בדיים, ואפ"י המ"א שהי"ה היינו משום דבשעה שמערב עדיין אין כאן איסור כלל, אלא אחי"כ ששייגעי הפסח או כשישתה עם בשר או יהיה אסור ואז כבר נתבטל, וגם אם היה בתחלה כוונתו לשתותו עם חלב או בפסח היה אסור, ע"כ. וכדבריו משמע מהגר"ז (סי' תתנ אות ב). אולם כבר תמה עליו הנחלת צבי (סי' פד על סעי' יג) מדבריהם הצ"צ בסיומן נ"יא הנ"ל מבואר להדיא דלא דבדרין, עיי"ש. וכן משמע מהמ"ב דאף לכתחלה שרי. וכן הי"ד אפרים (סי' קא על סעי' א) דחה דברי הנוב"י דאין כוונתו לשתותו עם בשר שרי כיון שכונתו לתקן את היין].

ז. אינו מערב על מנת לאכול עם מין השני

ועוד יי"ל דעד כאן לא החמיר הצ"צ ודעיניה אלא התם דמערב מעיקרא ע"י לערב היין עם בשר ממש, אבל נ"ד קיל טפי דהרי אינו מערב ע"מ לאכול עם גבינה אלא תוך ששעות מאכילת בשר, ובכ"ה אין באכילת הגבינה איסור "חפצא" אלא איסור על "הגברא" להתמוין ו' שעות ביניהם, ובכ"ה יי"ל דלא שייך משום אין מבטלין "איסורין" לכתחלה. וכן מוכח (דאין בזה משום איסור חפצא) מדברי הדרכ"ט (סי' פט ס"ק ה) בשם הדלת"י תשובה שנקט דהצמח צדק אע"פ ששעות מאכילת בשר רשאי לאכול גבינה דספק דרבנן לקולא הוא, ואין בזה משום דבר שיש לו מתירין דכבר כתב הגמ"ס נאמר לענין חפצא הנאסר באכילה שהנידון הוא האם לאוכלו הי"ה או לא, למחר, מטעם דכבר שכיבל לעשות עם הי"ה וגם מחר, וכגון טלטול ביצה שנולדה ביו"ט ונתערבה, לא שייך לאסור משום דבר שיש לו מתירין כיון שהטלטול של הי"ה אינו אותו טלטול של מחר וממילא לטלטול של הי"ה אין מתירין (והארכנו בס"ד בנידון זה בגליון נ"ח). מבואר מדבריו דאין זה איסור חפצא דאל"כ לא שייך להתייר ע"פ סדרת הצלחין. [ואף ל"ד יהודה (סי' פט ס"ק א) שפסק דספק זה בכלל דברי שיש לו מתירין הוא. יי"ל דלא ס"ל סדרת הצלחין, ואע"פ שהי"ד יהודה (סי' קב אורח סי' ק"ה ד"ה וי"ד) הביא דברי הצלחין היינו בצירוף עוד דמבר' ו' וכן משמע מהגאון מבושטאטש (דעת קדושים סי' פט אות ב) הביאו הכה"ח (סי' פט אות ח) דס"ל שמי שאכל בשר והתחיל לאכול גבינה בתוך ו' שעות גומר אכילתו. [אולם אם להתייר ע"פ דעת השו"ע (סי' פט סעי' ו) הסובר דאיסור דרבנן שהתערב מותר להוסיף עליו לבטלו, ואי"כ לכאורה ה"ה בני"ד כיון שכבר התערב החלב בסוכר רשאי לבטלו בששים. ואף הרמ"א (שם) החולק עליו יי"ל דהיינו באיסור אבל הכא דהוי היתרא לכי"ע שרי כמבואר בסיומן. ואי"כ בני"ד לולי טעם הני"ל להתייר אלא החלב ניכר בסוכר אסור לחוסין]. אבל מעתה איסור ניכר לכי"ע אסור לחוסין. ואי"כ בני"ד לולי טעם הני"ל להתייר אלא החלב ניכר בסוכר אסור לחוסין].

ואע"פ שכתב הרמ"א (סי' קלו ס"ק א) דלא אמרין הא דאין מכוון אלא הי"כ דליכא דרכא אחריתי, מי"מ מדברי המ"ב מוכח דבכה"ג דבא לבטל היתר בהיתר אפ"י שרי (דהרי התם יכול להלבין בחלב חיטה כשדעתו לאכול את היין עם בשר, ודו"ק). [ואע"פ שהנוב"י (מ"ד ת"י ס"י ו-ו) יצא לחדש שאל מהני היתר דאינו מכוון לבטל הי"כ שמערב בדיים, ואפ"י המ"א שהי"ה היינו משום דבשעה שמערב עדיין אין כאן איסור כלל, אלא אחי"כ ששייגעי הפסח או כשישתה עם בשר או יהיה אסור ואז כבר נתבטל, וגם אם היה בתחלה כוונתו לשתותו עם חלב או בפסח היה אסור, ע"כ. וכדבריו משמע מהגר"ז (סי' תתנ אות ב). אולם כבר תמה עליו הנחלת צבי (סי' פד על סעי' יג) מדבריהם הצ"צ בסיומן נ"יא הנ"ל מבואר להדיא דלא דבדרין, עיי"ש. וכן משמע מהמ"ב דאף לכתחלה שרי. וכן הי"ד אפרים (סי' קא על סעי' א) דחה דברי הנוב"י דאין כוונתו לשתותו עם בשר שרי כיון שכונתו לתקן את היין].

ז. אינו מערב על מנת לאכול עם מין השני

ועוד יי"ל דעד כאן לא החמיר הצ"צ ודעיניה אלא התם דמערב מעיקרא ע"י לערב היין עם בשר ממש, אבל נ"ד קיל טפי דהרי אינו מערב ע"מ לאכול עם גבינה אלא תוך ששעות מאכילת בשר, ובכ"ה אין באכילת הגבינה איסור "חפצא" אלא איסור על "הגברא" להתמוין ו' שעות ביניהם, ובכ"ה יי"ל דלא שייך משום אין מבטלין "איסורין" לכתחלה. וכן מוכח (דאין בזה משום איסור חפצא) מדברי הדרכ"ט (סי' פט ס"ק ה) בשם הדלת"י תשובה שנקט דהצמח צדק אע"פ ששעות מאכילת בשר רשאי לאכול גבינה דספק דרבנן לקולא הוא, ואין בזה משום דבר שיש לו מתירין דכבר כתב הגמ"ס נאמר לענין חפצא הנאסר באכילה שהנידון הוא האם לאוכלו הי"ה או לא, למחר, מטעם דכבר שכיבל לעשות עם הי"ה וגם מחר, וכגון טלטול ביצה שנולדה ביו"ט ונתערבה, לא שייך לאסור משום דבר שיש לו מתירין כיון שהטלטול של הי"ה אינו אותו טלטול של מחר וממילא לטלטול של הי"ה אין מתירין (והארכנו בס"ד בנידון זה בגליון נ"ח). מבואר מדבריו דאין זה איסור חפצא דאל"כ לא שייך להתייר ע"פ סדרת הצלחין. [ואף ל"ד יהודה (סי' פט ס"ק א) שפסק דספק זה בכלל דברי שיש לו מתירין הוא. יי"ל דלא ס"ל סדרת הצלחין, ואע"פ שהי"ד יהודה (סי' קב אורח סי' ק"ה ד"ה וי"ד) הביא דברי הצלחין היינו בצירוף עוד דמבר' ו' וכן משמע מהגאון מבושטאטש (דעת קדושים סי' פט אות ב) הביאו הכה"ח (סי' פט אות ח) דס"ל שמי שאכל בשר והתחיל לאכול גבינה בתוך ו' שעות גומר אכילתו. [אולם אם להתייר ע"פ דעת השו"ע (סי' פט סעי' ו) הסובר דאיסור דרבנן שהתערב מותר להוסיף עליו לבטלו, ואי"כ לכאורה ה"ה בני"ד כיון שכבר התערב החלב בסוכר רשאי לבטלו בששים. ואף הרמ"א (שם) החולק עליו יי"ל דהיינו באיסור אבל הכא דהוי היתרא לכי"ע שרי כמבואר בסיומן. ואי"כ בני"ד לולי טעם הני"ל להתייר אלא החלב ניכר בסוכר אסור לחוסין]. אבל מעתה איסור ניכר לכי"ע אסור לחוסין. ואי"כ בני"ד לולי טעם הני"ל להתייר אלא החלב ניכר בסוכר אסור לחוסין].

ואע"פ שכתב הרמ"א (סי' קלו ס"ק א) דלא אמרין הא דאין מכוון אלא הי"כ דליכא דרכא אחריתי, מי"מ מדברי המ"ב מוכח דבכה"ג דבא לבטל היתר בהיתר אפ"י שרי (דהרי התם יכול להלבין בחלב חיטה כשדעתו לאכול את היין עם בשר, ודו"ק). [ואע"פ שהנוב"י (מ"ד ת"י ס"י ו-ו) יצא לחדש שאל מהני היתר דאינו מכוון לבטל הי"כ שמערב בדיים, ואפ"י המ"א שהי"ה היינו משום דבשעה שמערב עדיין אין כאן איסור כלל, אלא אחי"כ ששייגעי הפסח או כשישתה עם בשר או יהיה אסור ואז כבר נתבטל, וגם אם היה בתחלה כוונתו לשתותו עם חלב או בפסח היה אסור, ע"כ. וכדבריו משמע מהגר"ז (סי' תתנ אות ב). אולם כבר תמה עליו הנחלת צבי (סי' פד על סעי' יג) מדבריהם הצ"צ בסיומן נ"יא הנ"ל מבואר להדיא דלא דבדרין, עיי"ש. וכן משמע מהמ"ב דאף לכתחלה שרי. וכן הי"ד אפרים (סי' קא על סעי' א) דחה דברי הנוב"י דאין כוונתו לשתותו עם בשר שרי כיון שכונתו לתקן את היין].

ז. אינו מערב על מנת לאכול עם מין השני

ועוד יי"ל דעד כאן לא החמיר הצ"צ ודעיניה אלא התם דמערב מעיקרא ע"י לערב היין עם בשר ממש, אבל נ"ד קיל טפי דהרי אינו מערב ע"מ לאכול עם גבינה אלא תוך ששעות מאכילת בשר, ובכ"ה אין באכילת הגבינה איסור "חפצא" אלא איסור על "הגברא" להתמוין ו' שעות ביניהם, ובכ"ה יי"ל דלא שייך משום אין מבטלין "איסורין" לכתחלה. וכן מוכח (דאין בזה משום איסור חפצא) מדברי הדרכ"ט (סי' פט ס"ק ה) בשם הדלת"י תשובה שנקט דהצמח צדק אע"פ ששעות מאכילת בשר רשאי לאכול גבינה דספק דרבנן לקולא הוא, ואין בזה משום דבר שיש לו מתירין דכבר כתב הגמ"ס נאמר לענין חפצא הנאסר באכילה שהנידון הוא האם לאוכלו הי"ה או לא, למחר, מטעם דכבר שכיבל לעשות עם הי"ה וגם מחר, וכגון טלטול ביצה שנולדה ביו"ט ונתערבה, לא שייך לאסור משום דבר שיש לו מתירין כיון שהטלטול של הי"ה אינו אותו טלטול של מחר וממילא לטלטול של הי"ה אין מתירין (והארכנו בס"ד בנידון זה בגליון נ"ח). מבואר מדבריו דאין זה איסור חפצא דאל"כ לא שייך להתייר ע"פ סדרת הצלחין. [ואף ל"ד יהודה (סי' פט ס"ק א) שפסק דספק זה בכלל דברי שיש לו מתירין הוא. יי"ל דלא ס"ל סדרת הצלחין, ואע"פ שהי"ד יהודה (סי' קב אורח סי' ק"ה ד"ה וי"ד) הביא דברי הצלחין היינו בצירוף עוד דמבר' ו' וכן משמע מהגאון מבושטאטש (דעת קדושים סי' פט אות ב) הביאו הכה"ח (סי' פט אות ח) דס"ל שמי שאכל בשר והתחיל לאכול גבינה בתוך ו' שעות גומר אכילתו. [אולם אם להתייר ע"פ דעת השו"ע (סי' פט סעי' ו) הסובר דאיסור דרבנן שהתערב מותר להוסיף עליו לבטלו, ואי"כ לכאורה ה"ה בני"ד כיון שכבר התערב החלב בסוכר רשאי לבטלו בששים. ואף הרמ"א (שם) החולק עליו יי"ל דהיינו באיסור אבל הכא דהוי היתרא לכי"ע שרי כמבואר בסיומן. ואי"כ בני"ד לולי טעם הני"ל להתייר אלא החלב ניכר בסוכר אסור לחוסין]. אבל מעתה איסור ניכר לכי"ע אסור לחוסין. ואי"כ בני"ד לולי טעם הני"ל להתייר אלא החלב ניכר בסוכר אסור לחוסין].

מצא בעוף צירוף דם לאחר המליחה מה דינו

אמרין בחולין (צ.ג.): אומצא דאסמיק חתכה ומלחיה אפי' לקדרה נמי שפיר דמי.

וכתב הרא"ש (פי"ז סי' י"א) אומצא דאסמיק מחמת מכה שהוכתה הבהמה מחיים ונתקבץ שם הדם והאדים הבשר, ולא חשיב כדם האברים שלא פירש, חתכה ומלחיה אפי' לקדירה שפיר דמי. וכן פסקו הטור והשו"ע (סי' ס"ז ס"ד) נצרך הדם מחמת מכה אסור לבשלו עד שיחתוך המקום וימלחנו יפה, שכיון שצנצרו הדם אין לו פתח לצאת עד שיחתוך בו.

וכתב הרמ"א (שם) - וי"א דמשום זה יש להחמיר לקלף בית השיטה או לחתוך באותו בשר קודם המליחה, והואיל ונצרך שם הדם בעוד השחיטה.

ולא פירש הטור והשו"ע מה הדין בעבר ומלחו עם צירוף הדם.

והנה לענין מליחת כמה חתיכות בשר יחד, איתא בחולין [ק"ג]. דשרי, ופרשי"י (שם ד"ה אלא לא שנה) דטעמא דכל זמן שטרודים פלפוט אינן בולעים, וכשנה זה כבר נח זה.

וכן פסקו הטור והשו"ע (ריש סי' ע"ג) דשרי למלוח כמה חתיכות זו ע"ג זו. אולם לענין דם בעין כתב באיסור והיתר הארוך (שער ה' דין ח) משמיה דהאור

זרוע דאם נפל על הבשר בשעת מליחה אסור אם אין בבשר כדי לבטלו, כאילו היה נופל עליו חלב או חלב או שאר איסורין (דלא אמרין דם משרק שריק או כבולעו כך פלטו אלא בדם פליטה שהוא דרבנן).

והביאו הד"מ (סי' ע"ג ס"ק י"ג), ופסקו דלינת בהגהותיו (שם סי' ט"ו) דדם בעין שנפל על הבשר שהוא תוך שיעור מליחתו והוא חשוב כרותה, נאסר הבשר, דלגבי דם בעין לא אמרין איידי דטרדין פלפוט לא בלע ולא כבולעו כך פולטו.

(וכתב השו"ע (שם ס"ק מ"ד) דמ"ש הרמ"א "תוך שיעור מליחתו" היינו דוקא בהפסד מרובה וסעודת מצוה ג"כ, דא"כ אפי' לאחר שיעור מליחתו חשיב כרותה כדלקמן סי' ס"ח.

ועי' בובחי צדק (שם ס"ק ל"ב) שכתב דכל זה דבסדרת הגי"ה (אף שפסק לקמן סי' צ"א דאחר שיעור מליחה אינו חשוב כרותה, אבל לדין דקיי"ל כמון ז"ל, הדבר הוא בהיפך, דתוך שיעור מליחה אינו חשוב כרותה, ואם נפל דם עליו לא נאסר, ודוקא אחר ששהה כדי מליחה נחשב רותח כמו שפסק מרן ז"ל לקמן סי' צ"א ס"ה ע"ש. גם אפי' אחר שיעור מליחתו אם נפל דם עליו אינו אסור לסברת מרן ז"ל אלא כדי קליפה בבליחה, כמ"ש השפת"י דעת לקמן סי' ע"ג ס"ק ה' ע"ש, וכן עיקר).

ולענין השיעור דנאסר דבר המלוח מחמת בליעת דם, כתב הרא"ש [חולין פי"ח סי' ל"ו] לענין המלוח בשר ועופות

